

խարկի 38, 8: Եթէ լեզուական այս դիտողութիւններին աւելացնենք նաեւ այն, որ այս թղթերում, ինչպէս վերեւ ասուեց, հանդիպում են յաճախ Տիմոթէոսի Հակաճառութեան յատուկ բառեր եւ դարձուածներ, կարծում եմ, դժուար չի լինի համոզուել, որ այս թղթերի յորինման կամ թարգմանման terminus ante quem non որոշուելու է վեցերորդ դարի վերջին քառորդը: Թէեւ չունենք որոշ վկայութիւններ կամ տուեալներ նաեւ սրանց terminus post quem non-ը որոշուելու համար, բայց նրանց բովանդակութիւնը եւ յունական լեզուի հնութեան մի քանի նշանները հիմք են տալիս ինձ ենթադրելու, որ այս թղթերի ժամանակը դժուար թէ կարելի լինի տանել մինչեւ ութերորդ դարը, այս նրանց մօտաւոր ժամանակը հաւանական է ընդունել կամ վեցերորդ կամ ամենաուշը՝ եօթերորդ դարի սկզբներում:

Ներան:

ՊՐՈՓ. Յ. ՄԱՆԱՆԴԵԱՆ

(Վերջ:)

ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԱԳԻՐԻ ՆԻՒ ԵՈՐԳԻ 42. ՓՈՂՈՅԻ ՓԻՓԹ ԱԻ. ԳՐԱԳՐԱՐՆԵՐՆԵՐ

Ա.

Սահմանը իմաստասիրական:

Ռ. 2Ը — 1639:

Նիւթ թուղթ: Էջը 360: Գրութիւն միասին, բոլորգիր եւ նոսր գիր խառն: Տողք 21: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ: Հանգամանք՝ կէս քայքայթուած: Նկարք՝ չկան, խորանք հասարակ թռչնագիրը լուսանցազարդք չլիսագիրը բազմաթիւ, կարմրաւ: Պարագ, էջ 34, 41, 57, 178, 278, 282: Գրիչ Յովհաննէս արեղա: Թուական՝ 1088 + 551 = 1639 նոյեմբեր 14: Ծանոթութիւնք՝ Զեռագրիս կոնակը կայ Armenian 1-թիւ տրուած մատենադարանէն: Barnace Matheiw Ayvad- Բառնակ Մատթէոս Այվատ ձեռագիրս կը նուիրէ կամ կը ծախէ: Պարագ ձեռմակ էջի մը վրայ կէս չնշուած սա գրութիւնը կայ From Barnace Ayvad 50 w. (= west) 19th street: Այս նուիրումը կամ վաճառումը պէտք է 1889 էն առաջ կատարուած ըլլայ, քանի որ Բ. Էրեւսին վրայ կայ հետեւեալ կնիքը Astor Library Oct. 2, 1889 New York

որ գրքիս մատենադարանս ընդունուելու թուականն է: Կնիքին ներքեւ մատիտով նշանակուած է Transferred Dec. 1896, ասիկայ ալ ցոյց կուտայ Աստոր լայբրերին ֆիլթր Այվանի լայբրին փոխանցուելուն թուականը:

Պարունակութիւնը եւ յիշատակարանը: 33^{րդ} թերթին վրայ բուն գրչէն հետեւեալ յիշատակարանը

“Զսակաւ աշխատողս ի սմա զնուստ անուաբ եւ եթ Յովհաննէս արեղա աղա՝ չեմ յիշել ի տէր..

Գրեցաւ ի թվին Ռ. 2 Ը ի նոյեմբեր ամսոյն Ժ. Գ.” — (1639 նոյեմբեր 14)

Կը պարունակէ ի մէջ այլոց “Արիստոտելի յաղագս առաքինութեան առ Աղեքսանդր թագաւոր” 41 էջին վրայ բոլորգիր շատ խնամով եւ մաքուր: Էջ 65-ին վրայ կը սկսի “Գրիգորի Մագիստրոսի առ հեղա յուսումն ի քեզ. մասից գամակտական” որ կը հասնի էջ 168 նոսր գիր եւ ունի հետեւեալ յիշատակարանը

“Զտրուպ բաղդաւորս յիշեա ռվ սրբասրնեալ եւ քրիստոսատիպ Սբ. վարդապետ յորժամ զբանն կանոնաց քաղես:”

Իսկ էջ 176-ին տակ կայ

“Օրհնեցէք Տէր Աստուած զսուրբ եւ զաստուածազարդ քահանայս զՄելքիսեդէք, զՄովսէս եւ զԱհարոն առաքինասէր լինելով ընդ սրբոց Ղեւտացւոցն որ արժանի եղեւ ան... Ժողովուրդին եւ շրջակայ յերկրին.

ասկէ զատ կան նաեւ ուրիշ մանր գրութիւնք:

Բ.

Աւետարան:

1689.

Թերթը 278 էջը 556: Նիւթ թուղթ լաւ յղկուած: Գիր՝ սեւ մեղան, երկսիւն, բոլորգիր: Պարագ թուղթը 14: Խորանք 14: Նկարք 4-էջ 26 Բ. Մատթէոս: 60 Բ. Մարկոս: 116 Բ. Ղուկաս: 208 Բ. Յովհաննէս: Լուսանցազարդք, գլխագիրք, թռչնագիրք գունաւոր եւ ճիւղ, ճաշակաւոր եւ շատ գեղեցիկ նկարներուն եւ խորաններուն պէս կապոյտ, կանաչ, կարմիր, դեղին եւ ոսկեզօծ: Կողքը՝ կաշեպատ տախտակ արծաթով պճնուած ունի սա յիշատակարանը: Յիշատակ է սբ. Խաչս Աստուածատուրին, Մե-

լերին, Ուսկանին հոգւոյն ի դուռն սբ. Խաչին
թվին ԹՃԼԸ (1689): Այս ձեռագիրը գեո.
1919ին տեսած եմ իրր սեփականութիւն Իւս-
կիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՔ:

26 Ա., 60 Ա., 116 ա., եւ 208 զ., ունին
հետեւեալ եւ բառացիօրէն նոյն հետեւեալ յի-
շատակարաները

Յիշատակ է սուրբ աւետարանս
Ակնցի Յունանի սեղօ
սին կողակցին Հռիփսի
մէին, հօրն Մուրատին
մօրն Թոսուխին, ի դուռն
սուրբ Խաչ եկեղեցին ամէն:

Իսկ գլխաւոր Յիշատակարանը սա է

Փառք եւ ի գոհութիւն
եւ երկիր պագութիւն
պաշտելի, եւ երկրպա
գելի սուրբ երորդութի
հօր եւ որդոյ եւ սուրբ հօ
գոյն յաւիտեանս յաւիտենից
ամէն:

Գրեցաւ եւ ծաղկե
ցաւ սուրբ աւետարանս Քրիստոսի
ի քաղաքն կոստանդնու
պօլիս, Յուսկուտարն
ի դուռն սուրբ Խաչն
եկեղեցին թվին ՌՃԼԹ.
եւ ցանկացող եղեւ սմա
հոգեսեր եւ բարեմիտ
ակնցի Յունանին
Սեղօսին, կողակցին
Հռիփսիմային հաւրն
Մուրատին, մօրն Թո
սուխին, Տէվլէթին
միտեսի եւ ստացան
զսա ի հալալ ընչեց
իւրոց եւ եգ ի դուռն
ի սուրբ Խաչ եկեղեցին ի
յիշատակ իւր եւ ծնօ
ղացն իւրոց Ակնցի
Յունանին Սեղօսին
կողակցին Հռիփսիմայ
ին հօրն Մուրատին
մօրն Թոզուխին, մի
տեսի Տէովլէթին, եւ
այլ ամէնայն արեան մեր
ձաւորացն, եւ այլ ոչ գը
չունի իշխանութիւն

հանել ի դըրնէ սորա
ծախելով եւ կամ գրաւ
ելով եւ կամ այլ ինչ
իւրք, եւ եթէ որ յան
դգնի զմասն Յուդայի
եւ զանեծն կայսնի
առցէ: Արդ աղաչեմ
զձեղ եղբարք որք
հանդիպիք ի սմա
կարդալով եւ կամ
յաւրինակելով, յիշեսցիք
եւ կամ հարեաւնցի
տեսանելով, յիշեսցիք
միով Աստուած ողորմիսիւ
եւ լի բերանով ողորմի
Աստուած ողորմի ասէք
Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ողորմեսցի
ձեզ յիւր միւսն
անգամ գալստեան յիշէ
որ է օրհնեալ յաւիտ
եանս ամէն:
Հայր մեր որ յերկինս

կողբին արծաթապատ, գոհարազարդ խաչաձեւ
զարդերուն մէջ կան նաեւ սա արձանագրու-
թիւնները

“Յիշատակ է սուրբ Խաչս կիրակոս հոգուն
ի դուռն սուրբ Խաչին:”

ուրիշ մը

“Յիշատակ է սուրբ Խաչս մայրամիս եւ
ճնողաց:” Եւ ասոնց պէս ոչ հետաքրքրական քա-
նի մը հատեր ալ:

Գ.

Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից:

1742 էն վերջ:

1742ին վենետիկ հրատարակուած Կար-
գաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Հայաստա-
նեայց եկեղեցւոյ անուն հատորին ետեւը աւե-
նեալ ձեռագիր գրութիւնս կը բաղկանայ 36
ցուած ձեռագիր գրութիւնս կը բաղկանայ 36
էջերէ. կազմուած է տպագրին հետ միասին. նոտր
եւ գեղեցիկ գրով գրուած շագանակագոյն մե-
լանով շրջանակուած եւ էջերը լատին թուա-
համարով նշանակուած գրութիւնը վարժ գրչի
արդիւնք՝ չէ աւարտած: Պարունակութիւնն է
2օրս աւետարաններէն համարներ. կը սկսի աւե-
տարան ըստ Մարթնոսի Ի. Գ. ա: Յիշատակարան,
նկարք, զարդք եւ այլն չկան: Կազմը կաշեպատ
տախտակ: Նախապէս մաս կը կազմէր Astor Li-
braryին:

Յ. ՔԻՆՐՏՆԱՆ